

Isonkyrön herättäjäjuhlat
Iltaseurat
lauantai 7.7.2012
Aura Raulo

Hengellisyden tarpeellisuuden puolustuspuhe

Milloin opin lapsen lailla? Koska valaissee kointähtönen? Minne voisin päästä pakoon? Mitä kutsuusi siis vastaan? Miksi, Herra, vaikenet? Mistä meissä on kyse? Miksi olemme tällaisia kuin olemme? Ikuiset ihmisen kysymykset ja keskeneräisyyden teema toistuvat kristinuskon sanoituksissa. Sama keskeneräisyys on myös teema ihmisen evoluution tutkimuksessa, Mistä meissä on kyse olentona? Olemme kehittyneet omanlaisista lähtökohdistamme, kuten muutkin eliöt, mutta väitän, että monessa suhteessa emme ole niin hyvin sopeutuneita elämään kuin monet muut lajit. Ihmisen mieli on monimutkainen ja taidot vertaansa vailla. Kuitenkaan yhteiskuntamme ei toimi niin saumattomasti, kuin muurahaisten. Lennämme kuuhun, mutta emme ole yhtä vapaita kuin hevoset. Valloitamme planeettamme joka kolkan, muttemme kuulu mihinkään niin hyvin kuin delfiinit kuuluvat veteen. Rakennamme teitä mannerten läpi, mutta kissat tietävät aina paremmin, minne ovat menossa.

Ymmärtääkseen ihmistä olentona, on ymmärrettävä, että on myös toisenlaisia olentoja, toiseutta. Toiseuden kokemus on aavistus jostakin todellisesta ja silti aivan tuntemattomasta, aavistus, joka vaatii vierauden jakamatonta hyväksyntää. On helppo ymmärtää, että hevonen ei ole ihminen eikä kykene monimutkaiseen matemaattiseen ajatteluun, mutta paljon vaikeampi myöntää, ettemme mekään ymmärrä paljoakaan hevosten asioista. Biologin silmin evoluutiossa onkin kyse erilaisista lähtökohdista, joista kasvaa erilaisia elämän muotoja. Elämän ja erilaisten olemusten kirjo on valtava, ja me olemme osa sitä, ainutlaatuisia olentoja, mutta ei välttämättä sen ainutlaatuisempia kuin muut. Kokemus toiseudesta on myös avain ajatukseen jostain itseään suuremmasta, käsittämättömästä. Kun voi myöntää, että on paljon sellaista, mikä on ja ympäröi meitä, mutta johon oma käsityskykymme ei riitä, on ihminen sillä aaltopituudella, josta hengellinen ajattelu kumpuaa. Juuri tämä nöyrtyminen käsityskyvyn riittämättömyyden edessä on se tekijä, joka erottaa hengellisen ja uusateistisen keskustelun toisistaan ja tekee niistä vertailukelvottomia, yhteen sopimattomia.

Hengellisyys on kuitenkin muutakin kuin oman vajaavaisuutemme myöntämistä. Se on myös meitä yhdistävän sanattoman totuuden jakamista ja sen kuvittamista, Jumalan läsnäoloa. Evoluutiobiologit ovat pitkään ihmetelleet ilmiötä, jossa muinaisista ihmisistä kertovassa fossiiliaineistossa hengelliset symbolit ja taide-esineet alkavat ilmetä aivan yhtäkkiä tietyssä aikakautena. Satojen tuhansien vuosien ajan esi-isämme ovat eläneet samankaltaista elämää, jopa työkalutkin on valmistettu aina samalla tavalla ympäri maailmaa ilman pienintäkään uutta innovaatiota. Sitten yhtäkkiä kuvaan ilmestyvät merkit hengellisestä kulttuurista, uudet jatkuvasti kehittyvät työkalut, korut, maalaustaide ja rituaalit, kuten hautajaiset. Tiedemiehet kutsuvat tätä assosiaation synnyksi. Toisin sanoen se on ollut hetki, jolloin ovat syntyneet myös kaikki yhä päättämme vaivaavat kysymykset elämästä ja kuolemasta, kuin raamatun kiellettyä hedelmää haukkaamalla. Se on ollut hetki, jolloin ihmiset ovat ensi kerran ymmärtäneet kuolevansa. Hetki, jolloin ihmisestä on tullut ihminen, eläin, joka kantaa kuolemaansa mukanaan koko elämän ajan. Tällainen oivallus on jättänyt paranemattoman särön ihmisen muuten niin kehittyneeseen mieleen, se on tehnyt meistä rikkinäisen olennon, luovan ja ajattelevan, hämmentyneen ja

vihaisen. Sakari Kirjavaisen sanoin: ”Jokaisella ihmisellä on sielussaan Jumalan mentävä aukko ja joskus se on granaatinsirpaleen tekemä”. Ihminen on haavoittunut, ja sisältä haavasta valuu jatkuvasti sanoitettavaa hämmennystä. Tämän haavan tunnemme kaikki, tavalla tai toisella, ja meillä on valtava tarve jakaa yhteinen ihmisyyden tuntu, kaipaus, kuten körtit sanovat, sanoittaa yhdessä sitä lauluin ja symbolein ja hiljentyä yhdessä sen edessä, mille emme löydä sanoja. Kerääntyminen yhteen, yhteisten symbolien kantaminen kaulalla ja yhdessä veisaaminen ovat ikivanha, lähes vaistonvarainen tarve ihmismielellä. Laajasti ajatellen hengellisyys on niin perustavanlaatuinen osa ihmistä, että vaikka emme koskaan saisi nähdä Jumalaa, voimme suhteellisen varmasti sanoa, että ateisteja ei ainakaan ole olemassa.

Jos hengellinen totuus on kerran sanaton totuus, miksi siitä sitten kirjoitetaan, puhutaan ja veisataan tuhansin sanoin? Miksi raamattu tarinoineen on niin tärkeä, jos ihmisen ja Jumalan välille ei tarvita sanoja? Tarinat ovat varmasti vanhin tapa puhua asioista, joita ei voida suoraan sanoa ilmaista, ja samat vanhat tarinat toistuvat ajasta toiseen: Tarinat erheistä ja katumuksesta, rakkaudesta, jumalasta, sankareista, kuolemasta. Tarinoiden merkitystä ihmisten kysymysten sanoittajina ei pidä vähätellä. Monesti raamatun teksteistä puhuttaessa, ihmiset kyselevät väärää kysymyksiä. Esimerkiksi Amerikassa fundamentalistikristityt ja uusateistit ohittavat hengellisen kulttuurimme ja tarinoittemme merkityksen kiistellessään turhista pintaseikoista. Raamatun tarina voi olla symbolinen tai tosi, tärkeintä on sisältö ja miksi sellainen tarina on kirjoitettu ja miksi se on säilynyt huulillamme tuhansia vuosia. Kalajutut eivät elä vuosisadasta toiseen, tarinat jotka koskettavat ja kertovat siitä, mistä meissä on kyse, elävät.

Ihmiselle sana on valo, sanat ovat todellisuutemme rajat ja hengellinen puhe on sanoja siitä, mikä on sanojen tuolla puolen. Hengellisiä sanoja tarvitaan koko elämän mittaiseen prosessiin, jossa opettelemme kuolemaan. Ihmiset tarvitsevat sanoja itseään varten, oman ajattelunsa välineeksi, mutta ihmisen ja Jumalan välille niitä ei tarvita. Siksi hengellisyyteen kuuluu myös hiljentymistä hiljaisuuden, rukouksen ja veisuun kautta. Kun laskemme sanamme pois kuin aseet ja seisomme paljaana, hiljaisena Jumalan silmien edessä, saamme taas hetkeksi unohtaa haavamme, kuolemamme ja maailman käsittämättömyyden ja olla vain osa elämän virtaa, kuten muut eläimet ja kasvit. Jumalan edessä me olemme kuin elävää virtaavaa vettä.